

CYBER BULLYING – O PROBLEMĂ MAJORĂ FAVORIZATĂ DE UN CADRU LEGISLATIV DEFICITAR

Iulia-Laura Dobre, Elena Enăchescu
Cibernetică economică, An III, grupa 1056

Coordonator științific: Profesor Asociat Alina Mioara Cobuz-Băgnaru

REZUMAT

Acest articol urmărește identificarea și îmbunătățirea contextului socio-legal din România referitor la problema hărțuirii manifestată prin intermediul tehnologiei informației și a comunicațiilor, cunoscută sub numele de „cyberbullying”. În acest scop, am utilizat informații publice pentru cuantificarea impactului fenomenului studiat asupra societății românești și, pe baza modelului american, am propus soluții de diminuare a riscurilor asociate acestuia. O primă soluție constă în introducerea unei legi al cărei conținut se referă exact la fenomenul de cyberbullying și care reglementează modul de utilizare a mijloacelor electronice și protejează copiii și adolescenții de pericolele întâlnite în mediul virtual. La aceasta se adaugă măsuri sociale ce presupun implicarea școlilor, părinților și a organizațiilor non-profit, în prevenirea și diminuarea consecințelor hărțuirii informatice.

CUVINTE CHEIE: cyberbullying, adolescenți, cadru legislativ, răspundere penală, măsuri sociale

1. INTRODUCERE

Apariția internetului marchează un moment decisiv în evoluția societății, prin revoluționarea sistemele informaționale, activităților și proceselor economice, dar mai ales a dimensiunii umane, oferind o nouă perspectivă asupra mijloacelor de comunicare și divertisment. Alături de numeroasele avantaje și oportunități determinate de dezvoltarea internetului, există și o serie de factori de risc, care ignorați, pot conduce la consecințe grave. În contextul societății actuale, în care accesul la internet a devenit o „necesitate”, nu trebuie să blamăm progresul tehnologic pentru riscurile atașate utilizării acestuia, ci trebuie să fim conștienți de existența lor în mediul virtual, să ne cunoaștem drepturile și obligațiile și să luăm măsuri atunci când ne confruntăm cu acest tip de probleme.

O astfel de problemă, ce derivă din revoluționarea modului de a interacționa prin intermediul internetului, extrem de frecvent întâlnită și cu implicații foarte grave asupra sănătății fizice, dar mai ales psihice a copiilor și adolescenților, este hărțuirea cibernetică sau cyberbullying (termenul englezesc). Deși este o problemă actuală majoră, din păcate, în România¹, se acordă mult prea puțină atenție acestui fenomen atât din partea școlilor, cât și a autorităților, iar într-un cadru legal deficitar și în lipsa unor politici bine definite ale unităților de învățământ, care să reglementeze acest fenomen, hărțuirea cibernetică continuă să se manifeste, conducând la un număr tot mai mare de victime.

Fiind un fenomen larg răspândit în rândul adolescenților, care de cele mai multe ori nu știu cum să reacționeze în asemenea momente, cui să se adreseze sau cui să ceară ajutorul, considerăm că o astfel de temă este de un real interes atât pentru copii, cât și pentru părinți pentru a cunoaște ce presupune hărțuirea cibernetică și care sunt modalitățile de a lupta împotriva acestui fenomen periculos.

¹ Conform statisticilor, la nivelul Europei, România înregistrează cea mai mare rată de incidență a hărțuirilor în mediul online

Motivația alegerii temei lucrării derivă tocmai din dorința de a semnala această problemă majoră, de a face cunoscut stadiul actual al măsurilor legislative existente în statul român și prezentarea posibilităților de îmbunătățire a acestora, întrucât legea este cea mai puternică armă pe care o putem folosi împotriva acestui fenomen, atât de răspândit, dar totuși, atât de greu de confruntat, din cauza mediului în care se desfășoară.

Astfel, obiectivul acestei lucrări este de a prezenta ce înseamnă fenomenul de cyberbullying și ce măsuri legale există pentru a preveni și stopa hărțuirea cibernetică, considerând două studii de caz: România și Statele Unite ale Americii, astfel încât în finalul lucrării să propunem modalități de a îmbunătăți cadrul legal, existent în România, referitor la reglementarea fenomenului de cyberbullying, atât pe baza modelului american, cât și a considerentelor personale.

2. DEFINIREA FENOMENULUI ÎN LITERATURA DE SPECIALITATE

Înainte de a descrie fenomenul de cyberbullying, trebuie să definim noțiunea generală de bullying. Deși nu are o traducere exactă în limba română, termenul se poate asocia cu noțiuni precum intimidare, terorizare, brutalizare, hărțuire.

Bullying-ul este definit ca „o formă repetată de agresiune, fizică sau verbală, direcționată către o persoană sau un grup de persoane, în care există o diferență de putere”². Această diferență de putere se poate manifesta fie prin ceva tangibil (de exemplu, pe baza aspectului și trăsăturilor fizice), fie prin percepțiile celor din jur (o persoană este mai populară decât alta, are mai mulți prieteni, un statut social mai bun etc.). În 2001, D.R.Coy definește bullying-ul astfel: „un comportament care intenționează să facă rău sau să deranjeze, care apare în mod repetat de-a lungul timpului și are drept caracteristică un dezechilibru de putere, în sensul că o persoană sau un grup de persoane mai puternice vor ataca o persoană sau un grup de persoane mai slabe.”³

O altă definiție, conform Asociației Telefonul Copilului, este formulată astfel: „un comportament repetat și intenționat prin care agresorul își persecută, rănește, intimidează victima verbal, relațional și/sau fizic. Comportamentul poate fi învățat în familie sau în alte medii și este favorizat de diferențele sociale, de etnie, religie, gen, comportament, putere, caracteristici fizice etc.” În principiu, bullying-ul se poate baza pe oricare două diferențe dintre două persoane, manifestându-se cu precădere în mediul școlar. Bullying-ul a constituit un subiect de interes pentru cercetătorii și specialiștii din domeniu încă din anii '70, însă a devenit o problemă majoră începând cu anii '90, odată cu dezvoltarea mijloacelor de comunicație și apariția internetului și de asemenea, în contextul în care tot mai multe sinucideri aveau drept cauză principală actele de bullying. Mulți specialiști au început să scrie despre fenomenul de bullying și implicațiile sale, astfel încât, dacă în anul 2000, pe site-ul The Web of Science existau 126 de rezultate referitoare la subiectul de bullying, în anul 2014 acest număr a fost de aproximativ 5 ori mai mare (689 de rezultate), cuprinzând peste 10.000 de articole pe această temă.

În ceea ce privește cyberbullying-ul, după cum sugerează și denumirea, se referă la o formă a hărțuirii tradiționale, manifestată însă la nivel informatic, prin intermediul internetului și altor tehnologii moderne. Termenul a fost lansat de Bill Belsey, specialist canadian în educație, definindu-l astfel: “Cyberbullying-ul implică utilizarea tehnologiilor informaționale și

² W.M. Craig, D.J. Pepler, Understanding bullying: from research to practice, Canadian Psychology, 2007

³ D.R.Coy, Bullying, ERIC/CASS Digest, 2001

comunicaționale pentru a sprijini un comportament deliberat, repetat și ostil desfășurat de către un individ sau grup, care este destinat să aducă prejudicii altor persoane.” O altă definiție a cyberbullying-ului se referă la „diferite forme de abuz psihologic comis prin acte de hărțuire transmise prin tehnologiile de informare și comunicare, cum ar fi Internetul, telefonul mobil sau rețelele de tip wireless ori bluetooth. Acestea sunt acte de violență și se fac în scopul amenințării, intimidării sau insultării victimelor. Ele au un caracter repetitiv putând fi comise atât de către indivizi cât și de grupuri de persoane.” Totodată, conform site-ului www.stopcyberbullying.com, termenul de cyberbullying se folosește doar atunci când părțile implicate sunt copii sau adolescenți, în cazul adulților folosindu-se termeni distincți, precum cyber-harrasment sau cyberstalking.

3. TIPURI DE CYBERBULLYING ȘI CONSECINȚELE ACESTUI FENOMEN

Hărțuirea pe internet este un fenomen complex, având mai multe forme de manifestare. Conform site-ului inițiat de Kaspersky⁴ pentru siguranța copiilor pe internet, „Kids safety by Kaspersky”, există zece tipuri de cyberbullying, și anume:

1) **Gossip** (bârfa) – presupune emiterea în mediul online a unor declarații publice speculative, ce pot denigra o anumită persoană sau instiga alte persoane în a adopta un comportament restrictiv

2) **Exclusion** (excluderea) – excluderea din grupuri sau activități online a anumitor persoane; de exemplu, excluderea din grupul de messenger al clasei a unui coleg, din pricina faptului că nu este considerat suficient de bun pentru a face parte din același grup cu alții

3) **Harassment** (hărțuire, sâcâială) – a lua în batjocură constant și deliberat o persoană, de pildă prin postarea de poze sau mesaje ce pot afecta integritatea psihică a individului

4) **Cyber stalking** (urmărire online) – comportament de hărțuire intimidant, cu scopul de a aduce conflictul în viața reală; se manifestă atunci când necunoscuții solicită întâlniri față în față copiilor/adolescenților cunoscuți pe internet, amenințându-i de data aceasta fizic

5) **Trolling** (întărâtare) – provocarea unor persoane să acționeze agresiv, prin insultarea implicită

6) **Comments** (comentarii) – postarea de răspunsuri negative, denigrante la adresa unor fotografii, clipuri video sau mesaje lansate de o anumită persoană pe internet

7) **Dissing** (insistență abuzivă) – postari sau trimiteri permanente de mesaje către anumite persoane, în pofida refuzului lor de a comunica

8) **Fake profiles** (profiluri false) – profiluri create de către agresorii pe internet ce împrumută identitatea altor persoane, spre a facilita comunicarea cu victimele lor; sub protecția anonimatului, agresorii își amenință victimele sau, alteori, își însușesc identitatea victimei în discuțiile cu alte persoane

9) **Trickery** (dezvăluire) – folosirea de trucuri pentru a obține informațiile personale ale victimei, pe care agresorul urmează să le facă publice

10) **Fraping** (sabotarea) – actul de a schimba toate detaliile de pe pagina personală a cuiva atunci când persoana respectivă uită să restricționeze accesul; include și comunicarea în numele victimei

Pe lângă cele 10 tipuri de hărțuire online, profesorul de psihologie Robin Kowalski de la Universitatea Clemson identifică alte două modalități de manifestare a cyberbullyingului⁵:

11) **Happy slapping** (înregistrarea video a atacurilor) – presupune ca agresorul să filmeze victima în timpul atacului și să distribuie clipul video altor persoane, pentru a-l vizualiza și comenta, în acest fel sporind gradul de umilință la care este supusă victima

⁴ <https://kids.kaspersky.com/cyberbullying-facts/>

⁵ Robin M. Kowalski, Susan P. Limber, Patricia W. Agatston -, Cyberbullying: Bullying in the Digital Age”, 2nd Edition

12) *Sexting* – distribuirea de materiale pornografice minorilor utilizând mijloace electronice de comunicație.

Consecințele manifestării cyberbullying-ului pot fi încadrate în 3 categorii:

❖ Efecte la *nivel social*:

- diminuarea dorinței de a comunica și socializa, atât în mediul online, cât și în viața reală, motiv pentru care unele victime pot alege să se izoleze de societate
- comportament necorespunzător în societate, victimele putând acționa agresiv sau prezenta complexe a căror manifestare inhibă socializarea
- absenteismul – copiii sau adolescenții agresați în mediul virtual refuză să meargă la școală pentru a evita întâlnirea cu unui colegi, care au vizualizat sau citit mesajele denigrante distribuite pe internet de agresor

❖ Efecte la *nivel emoțional*:

- comportament agresiv sau depresie, cauzate de reacțiile celor din jur la postările agresorului cu privire la victimă
- frică și anxietate, determinată de impresia victimei că este urmărită permanent de agresor sau că urmează un nou atac la adresa sa
- îmbufnare – adolescentul este mereu nemulțumit și supărat, refuzând să participe la activități de grup sau cu caracter social

❖ Efecte la *nivel fizic*:

- rănirea fizică pricinuită de agresorul cu care victima s-a întâlnit ulterior față în față
- sinuciderea – în anumite cazuri extreme, victima, izolată și refuzând să ceară ajutor din exterior, recurge la a-și lua viața, fie din convingerea că este singura modalitate de a opri agresorul, fie pentru că nu mai poate să îndure tratamentul abuziv al agresorului sau reacțiile celor din jur.

Cu toate că se aseamănă cu hărțuirea propriu-zisă, hărțuirea în mediul online poate înregistra o gravitate mai mare, din cauza faptului că agresorul se află sub protecția anonimatului, săvârșind acțiuni pe care altfel nu le-ar fi comis. Astfel, victima devine mai ușor de exploatat, informațiile online persistând suficient de mult timp încât să își atingă scopul. Abuzul este invaziv, periclitând viața personală a victimei în toate mediile în care aceasta se manifestă: acasă, la școală, online sau offline. Agresorul subestimează uneori efectele acțiunilor sale, considerând totul o simplă distracție. Totuși, pentru victimă agresiunea se poate dovedi fatală.

Un caz foarte mediatizat legat de acest ultim efect la nivel fizic al hărțuirii online este cazul Amandei Todd, adolescenta de 16 ani din Canada care, îndemnată de un necunoscut pe internet să își expună părțile intime, a ajuns să fie hărțuită de acesta constant, sub amenințarea că va posta poza cu ea dacă nu i se va supune. Adolescenta a refuzat cerințele agresorului, iar acesta a publicat fotografia cu ea, motiv pentru care a fost nevoită să se mute de la un liceu la altul, dintr-un oraș în altul, spre a ascunde rușinea. Agresorul a continuat să o amenințe și să trimită poza ei către fiecare liceu unde se muta, iar fata a început să sufere de depresie, frică, atacuri de panică, a încercat să se automutileze și să se sinucidă, rezultatele școlare fiind din ce în ce mai slabe. În pofida terapiilor și tratamentului medicamentos la care a fost supusă, Amanda a fost găsită spânzurată în apartamentul ei, în octombrie 2012, nu înainte de a posta pe You Tube un clip video ce a devenit viral: „My Story: Struggling, bullying, suicide and self harm”, în care, folosindu-se de cartonașe, adolescenta povestește tragica sa experiență privind cyberbullyingul. Filmul se poate viziona la adresa: https://www.youtube.com/watch?v=_gycqAJcDFM.

În ultimii ani, au fost elaborate numeroase studii privind influența cyberbullying-ului asupra societății actuale, prin care să se determine atât factorii ce stau la baza fenomenului, cât, mai ales, efectele devastatoare ale acestuia și măsurile ce trebuie luate pentru a preveni manifestările abuzive ale utilizatorilor de internet.

Un astfel de studiu, realizat în anul 2009, relevă faptul că adolescenții care sunt victime ale cyberbullying-ului sau chiar agresori vor avea dificultăți în a dezvolta relații bazate pe socializare în tinerețe și maturitate⁶. Mai mult, stima de sine a victimelor scade, afectând sociabilitatea acestora, precum și relațiile cu familia și prietenii, putând dezvolta reacții fiziologice totodată, cauzate de stres. De asemenea, o separare definitivă între agresor și victimă este câteodată imposibilă, din pricina faptului că victimele agresiunilor online pot deveni, la rândul lor, agresori.

Cel mai grav efect rămâne însă ceea ce este cunoscut sub numele de „cyberbullicide”, ce face referire la sinuciderea „direct sau indirect influențată de experiențele violente din mediul online”.⁷ De-a lungul a 10 ani au fost identificate 44 de cazuri de suicid în rândul adolescenților hărțuiți în mediul online.

4. STUDIU DE CAZ

4.1. Statistici și reglementări legale privind cyberbullying-ul în România

Evoluția fenomenului de cyberbullying în România este strâns corelată cu evoluția internetului. Introdus în România în perioada 1991-1994, internetul a cunoscut o răspândire rapidă la finalul secolului trecut. Serviciile de bază în perioada de început a Internetului constau din e-mail (ce facilita semnificativ comunicarea între români și copiii plecați în străinătate), FTP (folosit pentru descărcarea fișierelor), telnet, serviciul IRC (Internet Relay Chat) și alte servicii ce au dispărut odată cu apariția web-ului.

Odată cu apariția Legii comunicațiilor electronice, din ianuarie 2002, s-a înființat Agenția de Reglementări în Comunicații, care, alături de Ministerul Comunicațiilor, a creat cadrul legal de dezvoltare a internetului. Cu toate acestea, la acel moment printre problemele reglementate de legile internetului nu erau prevăzute decât pornografia, protecția datelor cu caracter personal și servicii video pe internet, cyberbullyingul fiind un fenomen slab dezvoltat, întrucât copiii utilizau computerul personal în special pentru a se juca, tinerii pentru a învăța să programeze, iar adulții pentru a se informa și a comunica oficial sau în grupuri restrânse.

Primul deceniu al secolului XXI a fost totuși unul dintre cele mai prolifiche pentru dezvoltarea internetului. Potrivit unui studiu de cercetare online realizat în noiembrie 2007 de InternetWorldStats, rata de penetrare a internetului pe teritoriul României ajunsese la 31,4% din totalul populației, numărul conexiunilor la internet crescând până în 2011 la 47%.⁸ Noi studii publicate pe același site web au relevat că existau, la 31 decembrie 2014, aproximativ 11,178,500 utilizatori de internet, deci o rată de penetrare de 56,3%, dintre care 8,100,000 erau și utilizatori de Facebook.

⁶ T. Beran „Correlates of peer victimization and achievement: An explanatory model, 2009

⁷ Sameer Hinduja, Justin Patchin, Bullying, „Cyberbullying and Suicide”, Archives of Suicide Research 14, nr. 3, 2010

⁸ sursa: <http://www.internetworldstats.com/europa.htm#ro>, <http://www.revistacalitateavietii.ro/2010/CV-1-2-2010/05.pdf>

Amplificarea fenomenului de comunicare pe internet a avut însă unele consecințe negative demne de luat în calcul. România ocupă locul 3 în topul mondial din punctul de vedere al vitezei de descărcare și locul 10 din cel al vitezei de încărcare pe internet⁹, însă, în același timp, este clasată pe primul loc în Europa raportat la hărțuirea pe internet, în fiecare an sute de copii fiind supuși abuzurilor emoționale în mediul virtual. Conform raportului de activitate al liniei de consiliere pentru siguranța pe internet, lansat de organizația „Salvați Copiii România”, pe parcursul a doi ani de funcționare a helpline-ului au fost primite aproximativ 650 de apeluri și sesizări din partea atât a copiilor, cât și a părinților, cyberbullying-ului fiindu-i alocate 218 de sesizări. Media de vârstă a celor care au apelat la servicii de consiliere este de 17 ani, majoritatea lor fiind de sex feminin și utilizatori ai e-mail-ului și chat-ului. Soluționarea problemelor a constat în redirecționarea apelanților către secția de poliție aferentă și/sau în intervenția Direcției Generale Protecția Copilului, în cazurile în care minorii au fost afectați pe plan psiho-emoțional sau fizic.¹⁰

Cyberbullying-ul a devenit în ultimii ani un fenomen din ce în ce mai complex, din pricina dezvoltării tehnologiei și apariției noilor site-uri de socializare, pe care copiii și tinerii din România le frecventează aproape zilnic. Rețelele de socializare încurajează distribuirea datelor cu caracter personal (adrese, poze, informații personale) care, ajunse în posesia unor persoane rău-intenționate, pot deveni premisa unor acțiuni ce dăunează integritatea individului și îl afectează psihic pe termen mediu și lung. Pentru a studia acest fenomen, „sigur.info”, în parteneriat cu „Salvați Copiii” și Comisa Europeană, a efectuat în 2013 și publicat în 2014 un studiu¹¹ privind utilizarea internetului, sub forma unei cercetări de tip cantitativ, relevând o serie de statistici îngrijorătoare, pe care le vom prezenta în cele ce urmează. Grupurile țintă ale cercetării au fost compuse din copii cu vârste între 7 și 18 ani și părinții lor, volumurile celor două eșantioane fiind de 1214 persoane fiecare. Rezultatele studiului au fost împărțite în două categorii: opiniile copiilor și opiniile părinților.

I) *Opiniile copiilor:*

➤ Media de vârstă la care copiii afirmă că au utilizat internetul pentru prima dată este de 8 ani, în scădere cu doi ani raportat la vârsta medie rezultată în urma studiului din 2010, realizat de EU Kids Online. 78,4% dintre copii declară că folosesc internetul zilnic sau aproape zilnic, majoritari fiind din mediul urban, iar navigarea se face după mai multe tipuri de dispozitive.

➤ 90% dintre copii afirmă că utilizează minimum o rețea socială, remarcându-se o creștere de aproximativ 3 procente față de rezultatele studiului efectuat în 2013. Rețeaua socială preferată a copiilor români este Facebook, în proporție de 95%. Pe lângă aceasta, Google+ ocupă locul al doilea, Ask.fm locul al treilea, urmate de Twitter și Hi5 (care astăzi este folosit doar de 5,5% dintre persoane). Raportat la setările de confidențialitate a profilului deținut pe rețeaua de socializare favorită, 35% dintre copii afirmă că acesta este privat, în timp ce 33% afirmă că acesta este public. Copiii din mediul urban tind să fie mai restrictivi decât cei din mediul rural, iar fetele mai restrictive decât băieții. 6,5% dintre respondenți au declarat că nu știu dacă profilul lor este public sau privat. Dintre informațiile pe care copiii le furnizează pe site-urile de socializare, se remarcă: poze în care se distinge clar fața copilului (81%), numele de familie (61%), numele școlii la care învață (59%) și vârsta corectă (47%). În plus, 16% dintre ei au făcut publică adresa de acasă, iar 10% dintre ei numărul de telefon.

➤ 58% dintre copii afirmă că și-au făcut prieteni noi pe internet în ultima lună, 55% dintre ei au adăugat persoane necunoscute în lista de prieteni și 10% au trimis informații

⁹ sursa: <http://playtech.ro/2015/orasul-ploiesti-sta-bine-pe-internet-e-pe-locul-trei-mondial-la-capitolul-viteza/>

¹⁰ sursa: <http://www.mediafax.ro/social/romania-pe-primul-loc-in-europa-la-hartuirea-pe-internet-care-sunt-cele-mai-intalnite-probleme-online-8900633>

¹¹ Studiu privind utilizarea internetului în familie - cercetare socială de tip cantitativ, București 2015

personale unor necunoscuți. Aproape 50% dintre copii afirmă că au luat contact cu persoane pe care nu le cunoscuseră față în față, procentul fiind mai mare în cazul celor din mediul urban. Mai mult, 58% dintre aceștia s-au întâlnit ulterior față în față cu persoana întâlnită, inițial, online. Procentul este în creștere cu 3% față de rezultatul obținut cu doi ani în urmă.

➤ 33% dintre copiii care s-au întâlnit față în față cu o persoană necunoscută de pe internet afirmă că persoana respectivă era complet străină, în timp ce 56% că era prieten sau membru al familiei unei alte persoane pe care o cunoștea din viața reală. Modul principal prin care copiii intră în contact cu necunoscuți pe internet este printr-o rețea socială (62%), urmată de chat (35%), site-uri de jocuri (17%) și mesagerie instant (14%). 20% dintre copiii ce au ales să întâlnească o persoană cunoscută pe internet afirmă că au fost deranjați de acea persoană: fetele mai mult decât băieții. Comparativ cu rezultatele obținute cu doi ani în urmă, procentul acestor copii a crescut cu 10%. Vârsta persoanei cu care copiii au avut o experiență neplăcută în ruma întâlnirii față în față este, în medie, superioară vârstei lor. Înainte de întâlnirea cu persoana necunoscută, majoritatea copiilor (65%) afirmă că au înștiințat o persoană apropiată cu privire la ceea ce urmau să facă; dintre aceștia însă doar 27% au mărturisit unui adult, restul vorbind cu alți copii/adolescenți. Raportat la totalul copiilor ce au experimentat situații neplăcute cu necunoscuții cunoscuți pe internet, cu care s-au întâlnit ulterior, majoritatea acestora preferă să nu răspundă sau afirmă că nu știu ce s-a întâmplat în timpul întâlnirii. Dintre cei care menționează ce anume i-a deranjat, cei mai mulți fac referire la violență de limbaj. Aproximativ 9% din cazuri au implicat totuși agresiuni fizice sau sexuale.

➤ 33% dintre copiii chestionați afirmă că au văzut imagini cu caracter sexual în ultimul an, majoritatea pe internet (75%), prin imagini care apar accidental pe site (67%). Mai mult, cei mai dintre aceștia sunt băieți. 22% dintre respondenți au primit mesaje sau fotografii cu conținut sexual explicit, majoritari fiind cei din mediul urban. 41% dintre copii au fost afectați de fenomenul de sexting cel puțin o dată pe lună în ultimul an. Dintre aceștia, 42% afirmă că li s-a trimis personal un mesaj sau o imagine cu conținut sexual, 8% că li s-a cerut să vorbească despre acte sexuale și 5% că li s-a solicitat o fotografie sau o înregistrare cu propria persoană în ipostaze indecente. Copiii cu vârsta între 10-14 ani afirmă într-o măsură mai mare că au răspuns unor astfel de provocări, față de adolescenți. 4% dintre copii afirmă că au postat ei înșiși mesaje cu caracter sexual.

➤ Aproximativ 45% dintre copii afirmă că au fost deranjați/jigniți în ultimul an în mediul virtual. Rezultatele sunt îngrijorătoare, în condițiile în care, în studiul făcut cu doi ani în urmă, procentul era cu 13% mai mic. Mediul de proveniență nu face diferență. În acest caz, procentul celor din mediul urban afectați de cyberbullying fiind aproximativ același cu al celor din mediul rural. Majoritatea copiilor afirmă că sunt deranjați sau jigniți pe internet atunci când interacționează cu alte persoane prin intermediul rețelelor de socializare al chat-ului și jocurilor. Procentul celor care afirmă că experiența neplăcută a avut loc pe o rețea socială este mai mare decât cel înregistrat cu doi ani în urmă, cu toate că accesul la acets tip de rețea a rămas relativ constant. Nu există însă diferențe semnificative în ceea ce privește variabilele socio-demografice, precum mediul, vârsta și genul. Modul predominant în care au fost deranjați pe internet este trimiterea de mesaje jignitoare, cei din mediul rural fiind mai afectați de acest lucru, urmat de amenințări, excluderea din anumite activități sau postarea online a unor mesaje (inclusiv imagini și videoclipuri) defăimătoare la adresa copilului în cauză. 17% dintre copii au jignit ei înșiși pe cineva în ultimul an (mai mult cu 5% decât cu doi ani în urmă).

II) Opiniile părinților:

➤ 68% dintre părinții respondenți afirmă că folosesc internetul, majoritari fiind cei din mediul urban.

➤ 79% dintre părinți spun că locul unde copiii lor petrec timp online este camera proprie, altă cameră folosită la comun cu alți membri ai familiei (68%), oriunde atunci când folosesc dispozitive mobile portabile (53%), la rude sau prieteni (52%). Răspunsurile sunt similare celor oferite de copii. Majoritatea părinților afirmă că vorbesc cu copiii despre ce fac aceștia din urmă în mediul online (70%), 49% că se află în proximitate, iar 31% că desfășoară împreună cu copiii activități online. Cei mai mulți dintre părinți le prezintă copiilor modul de folosire a internetului, cum să reacționeze la diverse postări online, cum să utilizeze în siguranță internetul, cum să se poarte cu alte persoane cunoscute online etc. 8% dintre părinți le permit copiilor comunicarea de date personale, iar 41% dintre aceștia acceptă postarea de poze pe rețelele de socializare. Față de acum doi ani, totuși, părinții au devenit mai restrictivi.

➤ Aproximativ 50% dintre părinți verifică contactele adăugate de copii, informațiile publice și istoricul copilului. În plus, 40% dintre părinți menționează că citește mesajele primite de copii pe messenger, email sau chat. 17% dintre părinți utilizează programe de control parental sau programe ce limitează timpul petrecut pe internet.

➤ 41% dintre părinți menționează că printre riscurile întâmpinate de copiii lor se regăsește expunerea la imagini violente. 15% dintre părinți afirmă că fiul/fiica lor s-a întâlnit față în față cu o persoană cunoscută pe internet, 13% că le-au fost expuși copiii unor imagini cu caracter sexual, iar 10% că au fost afectați de sexting. Procentele datorate răspunsurilor părinților sunt mai scăzute decât cele ce reies din răspunsurile copiilor, ceea ce demonstrează că părinții nu cunosc în întregime problemele întâmpinate de copii online. Procentele sunt, din fericire, inferioare cele obținute în urma studiului efectuat cu 2 ani în urmă.

➤ Principalele surse de informații cu privire la utilizarea sigură a internetului sunt reprezentate de familie (56%), canalele media (51%), propriul copil (37%) și școala copilului (33%). Sursele dezirabile de informare sunt însă școala unde învață copilul, urmată de furnizorii de servicii de internet, organizațiile de protecție a copilului și autoritățile, reprezentând, de fapt, instituțiile care, în opinia părinților, ar trebui să le ofere copiilor lor informații cu privire la siguranța pe internet.

Dintre cazurile de hărțuire petrecute în România amintim:

Fig. 1 - Mărturii ale celor agresați pe internet

Un alt exemplu, mult mai grav, este cel al unei adolescente din Botoșani, care a încercat

Cazuri de hărțuire raportate pe Helpline Sigur.info

Bună ziua. Cu siguranță majoritatea au un cont activ pe Facebook. Mie mi s-a întâmplat ceva foarte ciudat. Eu am contul securizat bine și nici măcar nu am până în o sută de prieteni. Cu vreo lună în urmă primisem o cerere de prietenie de la o persoană străină, un bărbat. Deși nu accept orice cereri, am dat accept...așa din curiozitate. După care mi-a mai trimis vreo câteva mesaje ciudate insistând să stau cu el pe chat. Normal că l-am șters imediat, cam după o zi. Asta a fost tot! De atunci până azi tot îmi trimite mesaje de pe diferite conturi false și mai grav, chiar mi-a creat mie un cont fals cu datele mele și câteva din pozele mele. Sunt hărțuită și amenințată constant de acest străin. Vă rog spuneți-mi ce pot să fac!

Hărțuirile de care vă pomeneam au început de vreo 8 luni. Eu și alte persoane din jurul meu suntem deranjate telefonic de acest om prin mesaje injurioase sau converbiri. Au fost deranjați părinții mei, prieteni de-ai mei. Nu am mai răspuns provocărilor telefonice și a început hărțuirea pe net, cu postarea de diferite mesaje calomnioase la adresa mea. Nu știu ce să fac!

Bună. Am și eu o problemă. Am 17 ani și am avut o relație cu un băiat de 30 de ani. De-a lungul relației, acesta m-a hărțuit atât verbal cât și fizic. Insistă să ne împăcăm cu toate că i-am spus clar ca nu mai vreau viața asta. El a început cu amenințări că mă bate, că mă înjosește. Nu știu ce să mai fac. Ma șantajează că are o filmare cu mine și ca o postează pe Internet sau face Cd-uri și le împarte prin școală. Mulțumesc!

să se sinucidă ca urmare a faptului că a fost umilită de colegi pe o rețea de socializare, din pricină că era retrasă și preocupată să învețe. Observând că fata este afectată de postările lor, colegii au continuat să o umilească, denigrând-o și stigmatizând-o”, conform spuselor medicului psihiatru Laura Jijie. Tânăra a fost internată de urgență în secția de psihiatrie pedriatică a spitalului.¹²

Punerea sub acuzare a agresorilor din mediul virtual poate părea o reacție exagerată, iar procurorilor le este de cele mai multe ori dificil de demonstrat intenția și chiar mijloacele de producere a acestor acțiuni. Totuși, lipsa de acțiune în cazul manifestării acestui tip de fenomen poate atrage după sine creșterea numărului celor care doresc să facă rău sub protecția anonimatului oferit de internet. Înmulțirea actelor de cyberbullying poate avea consecințe grave asupra psihicului victimelor, după cum afirmă psihologul Iuliana Fulaș.¹³

În România nu există legislație specifică cyberbullying-ului, însă, în Noul Cod Penal, intrat în vigoare la 1.02.2014, hărțuirea capătă un sens mai larg (spre deosebire de vechiul cod, ce prevedea numai hărțuirea sexuală), putându-se interpreta cyberbullying-ul ca hărțuire și pedepsi ca atare. Legea cu privire la hărțuire face parte din capitolul VI („Infrațiuni contra libertății persoanei”) din Noul Cod Penal¹⁴. Astfel, *articolul 208* prevede că hărțuirea este:

„ (1) Fapta celui care, în mod repetat, urmărește, fără drept sau fără un interes legitim, o persoană ori îi supraveghează locuința, locul de muncă sau alte locuri frecventate de către aceasta, cauzându-i astfel o stare de temere, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 6 luni sau cu amendă.

(2) Efectuarea de apeluri telefonice sau comunicări prin mijloace de transmitere la distanță, care, prin frecvență sau conținut, îi cauzează o temere unei persoane, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.”

Cu alte cuvinte, este indicat ca, în cazul infracțiunii de acest gen să se depună o plângere la organele de poliție, pentru punerea în mișcare a acțiunii penale. În acest scop, românilor le este recomandat să salveze orice mesaj primit de la agresorii de pe internet, pentru a le prezenta drept dovezi organelor de poliție. Utilizatorii anonimi pot fi descoperiți de cele mai multe ori, singura problemă fiind faptul că poliția nu va acționa decât dacă are motive reale să considere că se petrece un fapt ilegal.

Cyberbullying-ul poate fi încadrat în alte trei categorii de infracțiuni contra libertății persoanei, și anume:

1) Violarea vieții private

„(1) Atingerea adusă vieții private, fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependență ținând de aceasta sau a unei convorbiri private se pedepsește cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă.

(2) Divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1), către o altă persoană sau către public, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

¹² sursa : http://www.vsdinfo.ro/uploads/materiale_suport/concept_tic_eoo_vfinal.pdf

¹³ sursa: http://www.dcnnews.ro/alarmant-fenomenul-pe-care-autorita-ile-ar-trebui-sa-l-ia-in-serios_497370.html

¹⁴ Toate articolele de lege citate, referitoare la România, au fost preluate din Noul Cod Penal, intrat în vigoare la 01.02.2014

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.”
(Art 226)

Astfel, atunci când agresorii pe internet postează fără acordul persoanei în cauză imagini, filme sau date de contact private sau își procură din computerul victimei imagini/înregistrări video pe care le folosesc ulterior pentru a o șantaja, victima poate depune plângere penală pentru violarea vieții private, în scopul apărării drepturilor și pedepsirii răufăcătorului. De altfel, se poate anunța în prealabil administratorul site-ului pe care sunt postate datele cu caracter personal, pentru a elimina conținutul nedorit.

2) Șantajul

„(1) Constrângerea unei persoane să dea, să facă, să nu facă sau să sufere ceva, în scopul de a dobândi în mod injust un folos nepatrimonial, pentru sine ori pentru altul, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează amenințarea cu darea în vileag a unei fapte reale sau imaginare, compromițătoare pentru persoana amenințată ori pentru un membru de familie al acesteia, în scopul prevăzut în alin. (1).

(3) Dacă faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) au fost comise în scopul de a dobândi în mod injust un folos patrimonial, pentru sine sau pentru altul, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.” (Art 207)

Constrângerea la anumite acțiuni îi poate aduce victimei siguranța că agresorul va fi pedepsit pentru cel puțin 2 ani, în funcție de gravitatea faptei sale.

3) Amenințarea

„(1) Fapta de a amenința o persoană cu săvârșirea unei infracțiuni sau a unei fapte păgubitoare îndreptate împotriva sa ori a altei persoane, dacă este de natură să îi producă o stare de temere, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă, fără ca pedeapsa aplicată să poată depăși sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea care a format obiectul amenințării.

(2) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.”
(Art. 206)

Astfel, victima cyberbullying-ului poate depune plângere prealabilă că a fost amenințată, aducând totodată înregistrări sau mesaje cu caracter impulsiv drept dovezi.

4) Coruperea sexuală a minorilor

„(1) Comiterea unui act de natură sexuală, altul decât cel prevăzut în art. 220, împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, precum și determinarea minorului să suporte ori să efectueze un astfel de act se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, atunci când:

a) minorul este rudă în linie directă, frate sau soră;

b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;

c) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.

(3) Actul sexual de orice natură săvârșit de un major în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(4) Determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de

materiale cu caracter pornografic se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(5) Faptele prevăzute în alin. (1) nu se sancționează dacă diferența de vârstă nu depășește 3 ani.” (Art. 221)

Dacă agresorul atentează la integritatea sexuală a victimei minore, față de care există o diferență de vârstă de cel puțin 3 ani, acesta poate primi o pedeapsă de până la 5 ani. Au fost raportate numeroase cazuri în România când agresorii pe internet și-au convins victimele să-și descopere părțile intime, spre a nu posta mesajele cu care erau șantajate.

În categoria „Infrațiuni contra vieții” există, de asemenea, un articol (Art. 191) ce poate fi folosit pentru acuzarea pe cale penală a agresorilor de pe internet care, utilizând șantajul sau hărțuirea propriu-zisă, aduc victimele în pragul sinuciderii:

„ (1) Fapta de a determina sau înlesni sinuciderea unei persoane, dacă sinuciderea a avut loc, se pedepsește cu închisoarea de la 3 la 7 ani.

(2) Când fapta prevăzută în alin. (1) s-a săvârșit față de un minor cu vârsta cuprinsă între 13 și 18 ani sau față de o persoană cu discernământ diminuat, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 10 ani.

(3) Determinarea sau înlesnirea sinuciderii, săvârșită față de un minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani sau față de o persoană care nu a putut să-și dea seama de consecințele acțiunilor sau inacțiunilor sale ori nu putea să le controleze, dacă sinuciderea a avut loc, se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(4) Dacă actele de determinare sau înlesnire prevăzute în alin. (1)-(3) au fost urmate de o încercare de sinucidere, limitele speciale ale pedepsei se reduc la jumătate.” („Determinarea sau înlesnirea sinuciderii”).

Insulta și calomnia, pe de altă parte, nu mai sunt prevăzute ca infrațiuni în Noul Cod Penal. Mai mult, în cazul în care agresiunile pe internet sunt săvârșite de un adult, ele pot fi încadrate în anumite categorii de fapte penale, însă, în cazul în care agresorii sunt alți copii, lucrurile se complică. Din acest motiv, soluția nu trebuie căutată în pedepse, ci, mai degrabă, în prevenție. În acest scop, organizația „Salvați copiii” din România, cu ajutorul Uniunii Europene și Ministerului Educației Naționale, a elaborat un ghid de utilizare în siguranță a internetului, publicat în 2014¹⁵. În acest ghid, se găsesc informații cu privire la descrierea fenomenelor dăunătoare de pe internet, cât și sancțiunile legale prevăzute de-a lungul timpului în codul penal. Conform ghidului, „actele de hărțuire, intimidare sau amenințare, în funcție de gravitatea lor, constituie fapte contravenționale sau penale: fapte contravenționale sancționate cu amendă de la 200 la 1000 de lei, fapte penale ca violarea vieții private - <<divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor unei persoane către o altă persoană sau public>> - sancționată cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

În concluzie, în România, deși internetul a cunoscut o dezvoltare semnificativă, cu numeroși utilizatori, printre care se aflau și agresori ai mediului virtual, nu au fost stabilite reglementări penale specifice cyberbullying-ului, motiv pentru care victimele acestui fenomen nu au reușit întotdeauna să apeleze la organele statului capabile de a pedepsi pe cei ce au săvârșit aceste fapte. Există totuși articole de lege ce prevăd sancțiuni pentru cei ce hărțuiesc, amenință, șantajează, corup sexual sau determină sinuciderea victimelor, marea provocare constând în a

¹⁵ http://www.salvaticopiii.ro/upload/p0001000100010000_Ghid%20SigurInfo%20165x235%20ref.pdf

demonstra organelor de poliție că fapta săvârșită de infractori este cu adevărat ilegală și trebuie luate măsuri de urgență pentru a eradica manifestarea unor astfel de fenomene ce periclitează atât sănătatea mentală, psihică a individului, cât și pe cea fizică, dacă hărțuirea trece limitele mediului virtual.

4.2. Statistici și reglementări legale privind cyberbullying-ul în Statele Unite ale Americii

Pentru a înțelege ce înseamnă fenomenul de cyberbullying în SUA, trebuie să amintim de evoluția rapidă a tehnologiei în această țară, care a condus la crearea și dezvoltarea Internetului, precum și a diverselor dispozitive electronice. Pe măsură ce tehnologia avansează, cu atât devine mai accesibilă publicului larg, astfel încât, de exemplu, în prezent 88,5%¹⁶ din populația SUA utilizează Internetul (aproximativ dublu față de anul 2000, atunci când doar 43,1% din americani foloseau Internetul). De asemenea, conform unui sondaj realizat de compania Microsoft, „How old is too young to go online”¹⁷, vârsta medie de la care copiii dețin un telefon mobil și încep să utilizeze Internetul este 11,6 ani, în timp ce peste 40% din părinți nu iau nicio măsură pentru a limita sau restricționa accesul copiilor la mijloacele de comunicație moderne. Astfel ia naștere cyberbullying-ul, susținut și de decalajul dintre generații (gap generation).

În SUA, Cyberbullying-ul este o problemă majoră, conștientizată de mai mulți specialiști, de exemplu, Academia Americană de Pediatrii consideră hărțuirea cibernetică ca fiind „cel mai comun risc online pentru toți adolescenții”, pe când Consiliul Național de Prevenire a Criminalității apreciază fenomenul de Cyberbullying ca o „problemă ce afectează jumătate din adolescenții americani”.

Statisticile confirmă temerile legate de pericolul acestui fenomen. Conform unei cercetări¹⁸ a Bureau of Justice Statistics, US Department of Health and Human Services, Cyberbullying Research Center, realizată pe 19 februarie 2016, s-au obținut următoarele informații referitoare la cyberbullying, sintetizate în tabelele și graficul de mai jos:

Tabel 1 - Statistici Cyberbullying

<i>Statistici Cyberbullying</i>	Procent
Adolescenți care au declarat că au fost hărțuiți în mediul online	52%
Adolescenți care au primit amenințări în mediul online (cyberthreats)	33%
Adolescenți care au fost hărțuiți în repetate rânduri prin intermediul telefoanelor mobile și internetului	25%
Adolescenți care nu le spun părinților despre actele de cyberbullying cu care se confruntă	52%
Adolescenți, cărora li s-au făcut poze defăimătoare fără permisiunea lor, cu ajutorul camerei de fotografiat a telefonului mobil	11%

Analizând tabelul 1, putem remarca procente semnificative din numărul total de adolescenți incluși în eșantion, cu referire la actele de cyberbullying suferite. Astfel, 52% dintre adolescenți chestionați au fost victime ale hărțuirii cibernetice, iar 33% dintre aceștia au fost amenințați în mediul online. Un sfert din adolescenți au fost hărțuiți în mod repetat, prin intermediul mijloacelor electronice de comunicare, iar 11% mărturisesc că li s-au făcut fotografii defăimătoare, fără a-și da acordul. Un procent îngrijorător este cel al adolescenților,

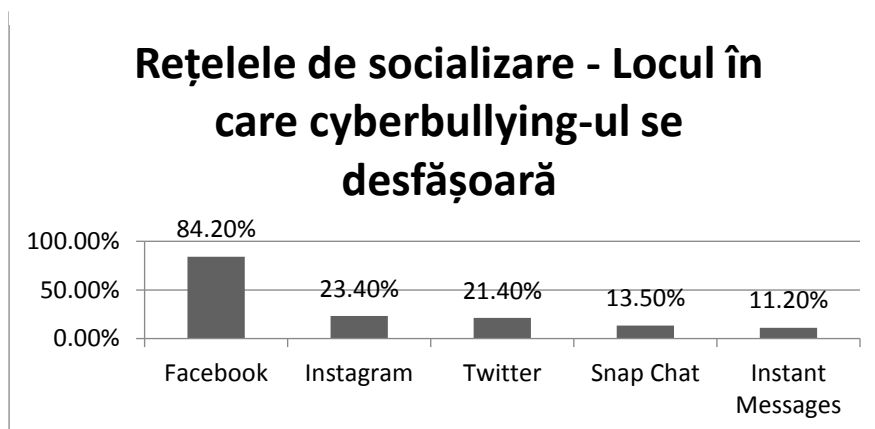
¹⁶ <http://www.internetlivestats.com/internet-users/us/>

¹⁷ <http://blogs.microsoft.com/on-the-issues/2013/10/14/how-old-is-too-young-to-go-online/#sm.0004159rf17vkf3kxo51u5y8afp>

¹⁸ <http://www.statisticbrain.com/cyber-bullying-statistics/>

mai precis jumătate dintre aceștia, care din diverse motive, nu își informează părinții despre traumele prin care trec, cauzate de hărțuirea informatică.

Fig. 2- Locul în care faptele de cyberbullying au loc

Conform Fig. 2, cele mai multe acte de cyberbullying se petrec pe Facebook, aceasta fiind de altfel și cea mai populară rețea de socializare. Locul secund este ocupat de Instagram cu 23,4% , iar următoarea clasată este rețeaua Twitter, 21,40% dintre adolescenți confruntându-se cu hărțuirea cibernetică pe această platformă socială. 13,5% dintre adolescenți au ales Snap Chat ca loc de desfășurare a actelor de cyberbullying, iar 11,2% mesajele.

Tabel 2 - Cyberbullying în funcție de genul respondentului

<i>Cyberbullying în funcție de gen</i>	<i>Masculin</i>	<i>Feminin</i>
Am fost hărțuit în mediul online	16.60%	25.10%
Cineva a postat comentarii răutăcioase și jignitoare online despre mine	10.50%	18.20%
Cineva a postat un videoclip jignitor despre mine	3.60%	2.30%
I-am hărțuit online pe alții	17.50%	21.30%
Am răspândit zvonuri false online despre alte persoane	6.30%	7.40%
Am postat online o fotografie jignitoare la adresa cuiva	4.60%	3.10%

Analizând tabelul 2, remarcăm că fetele sunt într-un procent mai mare (25,10%) victime ale hărțuirii online, față de băieți (16,6%). De asemenea, 18,2% dintre respondenții de gen feminin au mărturisit că au fost postate comentarii online, jignitoare la adresa acestora, pe când 10,5% dintre răspunzății de gen masculin au confirmat că au trecut prin aceeași experiență neplăcută. Pe de altă parte, mai mulți băieți (3,6%) (față de fete 2,3%) au declarat că au fost postate videoclipuri jignitoare despre ei pe platformele sociale. Inversând rolurile din victimă în hărțuitor, remarcăm că procentele celor care au hărțuit online (17, 50% băieți, 21,3% fete) alte persoane sunt apropiate de cele ale adolescenților care au fost victime ale cyberbullying-ului. 7,40% dintre fete au mărturisit că au răspândit zvonuri false despre alte persoane, cu 1,1% mai mult decât procentul băieților care au declarat același lucru. În schimb, 4,6% dintre respondenții de gen masculin, cu 1,5% mai mulți decât fete, au postat online poze jignitoare la adresa anumitor persoane.

Am observat pe baza statisticilor prezentate anterior, că fenomenul de cyberbullying este frecvent întâlnit la nivelul Statelor Unite ale Americii și din cauza efectelor grave pe care le poate provoca, nu trebuie ignorat. De altfel, autoritățile au fost mobilizate în a lua măsuri legale împotriva hărțuirii în mediul online, cu precădere în urma manifestării tot mai frecventă

a cazurile de cyberbullying finalizate cu sinuciderea victimelor¹⁹. Un exemplu în acest sens este „Legea lui Seth”²⁰, intrată în vigoare în anul 2012, în statul California. Aceasta poartă numele lui Seth Walsh, un adolescent american, care la vârsta de 13 ani, în urma hărțuirilor repetate privind orientarea sa sexuală, s-a sinucis. Legea lui Seth îi protejează pe adolescenți împotriva hărțuirii bazată pe orientarea sexuală, diferențele de rasă, etnie, religie, sex etc.

Astfel, în ultimii ani, la nivelul fiecărui stat american au fost stabilite legi care să prevină și să diminueze actele de hărțuire cibernetică.

În continuare, vom prezenta măsurile legislative existente la nivelul SUA, în privința fenomenului de cyberbullying. O sinteză a existenței sau absenței măsurilor legale referitoare la problema hărțuirii tradiționale și online, la nivelul Statelor Unite ale Americii, este redată în tabelul de mai sus, realizat de către Centrul de Cercetare a Hărțuirii Cibernetică în iunie 2010 și actualizat în ianuarie 2016. De altfel, legilor privind hărțuirea minorilor, li s-a adus o serie de amendamente în scopul includerii cyberbullying în conținutul acestora, începând, cu precădere, cu anul 2010.

Fig. 3 - Situația legilor pe state (Sursa: www.cyberbullying.org)

Sameer Hinduja, Ph.D. and Justin W. Patchin, Ph.D.

Updated: January 2016
Created: July 2010

	Bullying law	Include "cyberbullying" ¹	Include electronic harassment	Criminal sanction	School sanction	Requires School Policy	Include off campus behaviors? ²
Alabama	YES	NO	YES	NO	NO	YES	NO
Alaska	YES	NO	NO	YES	YES	YES	NO
Arizona	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
Arkansas	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
California	YES	YES	YES	NO	YES	YES	YES
Colorado	YES ³	NO	YES	YES	YES	YES	NO
Connecticut	YES	YES	YES	NO	YES	YES	YES
Delaware	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
Florida	YES	YES	YES	NO	YES	YES	YES
Georgia	YES	proposed	YES	NO	YES	YES	proposed
Hawaii	YES	YES	YES	proposed	YES	YES	NO
Idaho	YES	NO	YES	YES	YES	YES	NO
Illinois	YES	YES	YES	NO	YES	YES	YES
Indiana	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
Iowa	YES	NO	YES	YES	YES	YES	NO
Kansas	YES	YES	YES	NO	YES	YES	NO
Kentucky	YES	proposed	YES	YES	YES	YES	NO
Louisiana	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Maine	YES	YES	YES	NO	YES	YES	NO
Maryland	YES	NO	YES	YES	YES	YES	NO
Massachusetts	YES	YES	YES	NO	YES	YES	YES
Michigan	YES	YES	YES	proposed	NO	YES	NO
Minnesota	YES	YES	YES	NO	YES	YES	YES
Mississippi	YES	NO	YES	YES	YES	YES	NO
Missouri	YES	YES	YES	YES	YES	YES	NO

¹⁹ <http://nobullying.com/six-unforgettable-cyber-bullying-cases/> (cazuri mediatizate)

²⁰ <http://www.ggea.org/assets/documents/HRC/Seth's%20Law.pdf>

Montana	YES	NO	YES	YES	NO	NO	NO
Nebraska	YES	proposed	YES	NO	YES	YES	proposed
Nevada	YES	YES	YES	YES	NO	YES	NO
New Hampshire	YES	YES	YES	NO	NO	YES	YES
New Jersey	YES	NO	YES	YES	YES	YES	YES
New Mexico	YES	YES	YES	NO	YES	YES	NO
New York	YES	YES	YES	proposed	YES	YES	YES
North Carolina	YES	YES	YES	YES	YES	YES	NO
North Dakota	YES	NO	YES	YES	YES	YES	NO
Ohio	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
Oklahoma	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
Oregon	YES	YES	YES	NO	YES	YES	NO
Pennsylvania	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
Rhode Island	YES	YES	YES	NO	YES	YES	NO
South Carolina	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
South Dakota	YES	NO	YES	NO	YES	YES	YES
Tennessee	YES	YES	YES	YES	YES	YES	YES
Texas	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
Utah	YES	YES	YES	NO	YES	YES	NO
Vermont	YES	NO	YES	NO	YES	YES	YES
Virginia	YES	YES	YES	NO	YES	YES	NO
Washington	YES	YES	YES	YES	YES	YES	NO
West Virginia	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
Wisconsin	YES	NO	NO	YES	YES	YES	NO
Wyoming	YES	NO	YES	NO	YES	YES	NO
STATE TOTALS	50	23	48	18	45	49	14
FEDERAL	NO	proposed-2009	proposed	proposed	NO	NO	NO
Washington DC	YES	NO	YES	NO	YES	YES	YES

¹Indicates laws that actually include the terms "cyberbullying" or "cyber-bullying." This is compared to states that simply refer to electronic harassment or bullying using electronic means. See actual law for more details.
²Federal case law allows schools to discipline students for off-campus behavior that results in a substantial disruption of the learning environment at school. These states have simply codified that standard in state statute.
³See specific state info below for more details.

Please let us know if you are aware of any updates not included in this summary.

Cyberbullying Research Center

www.cyberbullying.org

Tabelul conține informații, referitoare la cele 50 de state și districtul federal Washington D.C. (Districtul Columbia), ce compun SUA, punând în evidență următoarele aspecte:

- prezența sau absența legilor împotriva hărțuirii (a doua coloană)
- includerea sau nu, în cadrul acestora, a unei secțiuni dedicate hărțuirii și agresiunii cibernetice - cyberbullying (a treia coloană)
- includerea sau nu, în cadrul acestora, a unei secțiuni dedicate hărțuirii electronice (a patra coloană)

Conform unei explicații, formulată de același centru de cercetare menționat anterior, cei doi termeni cyberbullying și electronic harassment sunt sinonimi din punctul de vedere al conținutului, cu deosebirea că, în anumite condiții, hărțuirea electronică nu este considerată un act de cyberbullying, întrucât "bullying" este, de regulă, perceput ca un comportament de hărțuire repetitivă. De altfel, în analiza realizată, Centrul de cercetare a urmărit dacă legile cuprind, în formularea acestora, cuvântul cyberbullying (după cum putem observa, cele mai multe nu îl includ). De aceea, un număr semnificativ de state au legi cu privire la "hărțuirea electronică", dar nu și la cyberbullying.

- aplicarea sau nu a unor sancțiuni penale în cazul actelor de hărțuire electronică (cyberbullying) (a cincea coloană)
- aplicarea sau nu a unor sancțiuni propuse de către conducerea școlilor, în cazul acțiunilor de hărțuire online săvârșite în cadrul mediului școlar (a șasea coloană)
- existența sau absența unei politici a școlii referitoare la cyberbullying (a șaptea coloană)
- includerea sau nu în cadrul politicii menționate anterior a acțiunilor săvârșite în afara școlii (off-campus) (a opta coloană)

Vom realiza o scurtă analiză grafică a datelor din tabelul 1, cu ajutorul programului SPSS, acesta fiind unul dintre cele mai puternice și accesibile pachete software destinate studiilor statistice. Fiecare, dintre coloanele descrise mai sus, poate fi considerată o variabilă nominală cu trei variante de răspuns: Da, Nu și Propus. Reprezentăm grafic cele șapte variabile

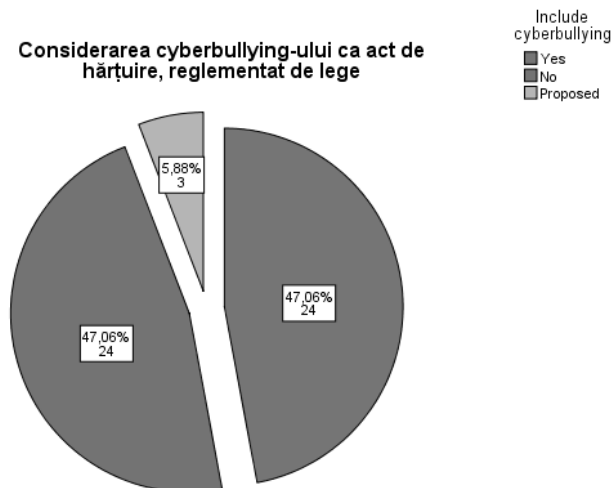
catoriale, sub forma chart-urilor de tip Pie, punând în evidență frecvențele absolute și relative, și obținem figurile de mai jos:

Fig. 4 Prezența legilor împotriva hărțuirii

Analizând Fig. 4, remarcăm faptul că în toate cele 50 de state și în districtul federal Washington D.C. există legi împotriva hărțuirii.

Fig. 5 -Considerarea cyberbullying-ului ca act de hărțuire, reglementat de lege

Remarcăm, pe baza Fig. 5, faptul că 47,06% dintre state includ cyberbullying-ul sau hărțuirea în mediul virtual în categoria actelor de hărțuire, reglementate prin lege. De asemenea, în aceeași proporție, adică, în 24 de state ale SUA, nu există legi pentru controlul hărțuirii în mediul online. În alte 3 state, în schimb, au fost propuse legi în vederea reglementării acestui tip de hărțuire.

Fig. 6 - Considerarea hărțuirii electronice ca act de hărțuire, reglementat de lege

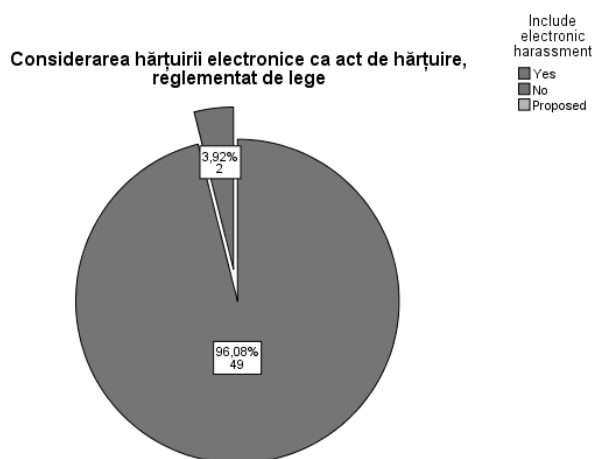
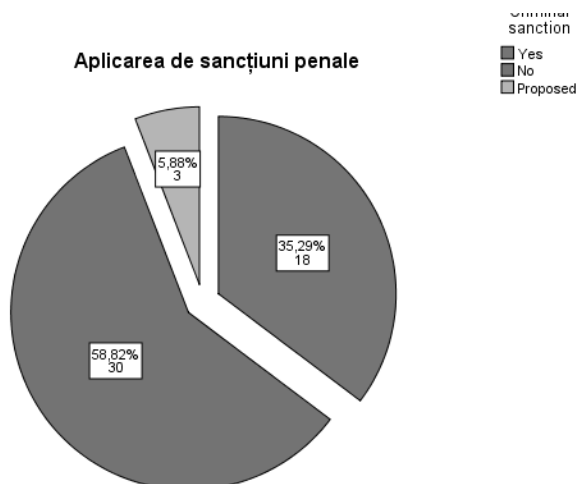

Figura 6 confirmă cele menționate mai sus, cu privire la deosebirea dintre cuvintele ”cyberbullying” și ”electronic harassment”, astfel încât în 96,08% din state există legi împotriva hărțuirii electronice, pe când, doar în aproximativ 50% din state, sunt adoptate legi împotriva cyberbullying-ului, cu toate că termenii sunt similari la nivel semantic.

Fig. 7 - Aplicarea de sancțiuni penale în cazul hărțuirii online/electronice

Analizând Fig. 7, remarcăm faptul că, cele mai multe state (58,82%) nu aplică sancțiuni penale ca urmare a săvârșirii actelor de hărțuire în mediul virtual, doar 18 dintre statele americane adoptând legi care permit sancționarea penală a celor care comit astfel de acțiuni. Totodată, alte trei state propun ca sancțiunea de drept penal referitoare la actele de hărțuire electronică să fie adoptată și pe teritoriul acestora.

Fig. 8 - Aplicarea de sancțiuni de către conducerea școlii în cazul hărțuirii online în mediul școlar

Aplicarea de sancțiuni în cadrul școlii

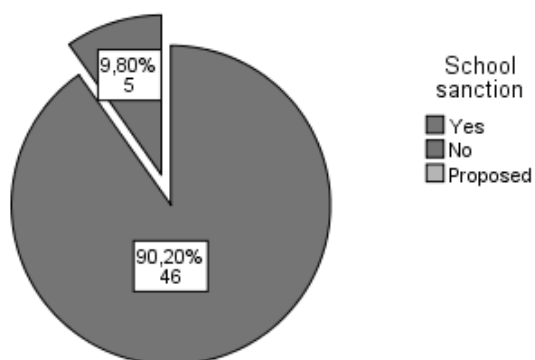
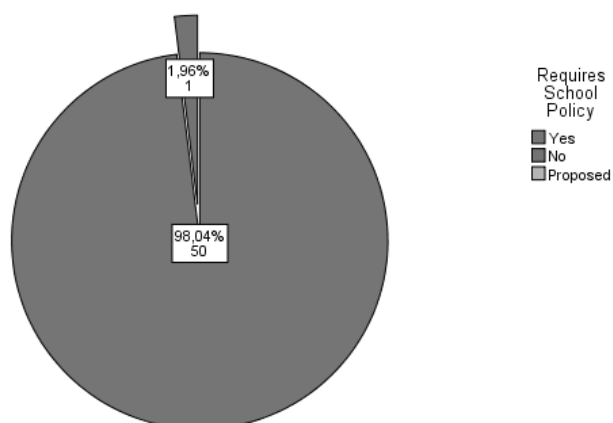

Figura 8 pune în evidență faptul că școlile din cele mai multe state americane (90,20%) aplică sancțiuni atunci când elevii acestora comit hărțuiri electronice.

Fig. 9 - Existența unei politici a școlii referitoare la problema hărțuirii online

Existența unei politici a școlii referitoare la problema hărțuirii electronice

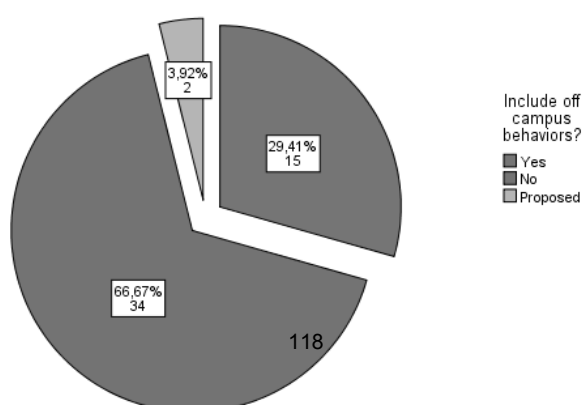

În strânsă legătură cu figura precedentă, Figura 9 prezintă ponderea statelor americane, în care școlile au stabilită o politică referitoare la problema hărțuirii online, ce permite sancționarea elevilor ce săvârșesc astfel de fapte. În acest sens, remarcăm că în școlile din aproape toate statele (98,04%) există o politică orientată pe problema hărțuirii electronice.

În ultima figură, este descrisă proporția statelor americane în care politica școlilor se referă,

Fig. 10 - Includerea în politica școlii a acțiunilor săvârșite de către elevi în afara școlii (off-campus)

Includerea în politica școlii a comportamentului elevilor din afara mediului școlar

nu doar la comportamentul elevilor din cadrul instituțiilor de învățământ, ci și la acțiunile acestora din afara mediului școlar, cu referire evident la problema hărțuirii electronice. Remarcăm astfel că politica școlilor, din 66,67% din state, nu face referire la comportamentul off - campus al elevilor, pe când școlile din alte 15 state americane țin cont, în formularea politicii școlii, și de acțiunile elevilor, săvârșite în afara instituției educaționale. De asemenea, în 3 state, există propunerea de a lua în considerare, în politica școlilor, și comportamentul off-campus al elevilor.

Graficele, descrise anterior, pun în evidență situația actuală a problemei cyberbullying – ului, în rândul adolescenților, din punct de vedere legal în SUA. După cum am observat, la nivelul multor state americane, există măsuri legale care să asigure reglementarea acestui fenomen periculos. Pentru a ilustra și conținutului măsurilor legale, vom considera câteva state federale americane, în vederea prezentării succinte a legilor adoptate de acestea împotriva hărțuirii în mediul virtual, menționându-le doar pe acelea care fac obiectul analizei noastre și anume referitoare la actele de hărțuire electronică/cyberbullying.

❖ *California*

La nivelul Californiei, cyberbullying-ul este extrem de condamnat. Fiecare școală din acest stat este obligată, prin lege, să stabilească politici împotriva hărțuirii tradiționale și celei din mediul virtual. Conform secțiunii site-ului oficial al statului federal analizat, referitoare la problema cyberbullying-ului <https://oag.ca.gov/cybersafety/children/cyberbullying>, legile adoptate în acest sens sunt: Codul Educației §§ 32261, 32265, 32270, and 48900 (cu trimitere la Codul Educației existent în statul California). Acestea definesc hărțuirea elevilor în forma ei electronică, fie că se desfășoară în interiorul sau în afara instituției de învățământ și permit conducerii școlii să suspende sau să propună spre exmatriculare elevii care săvârșesc acte de hărțuire.

O detaliere a acestor legi o putem regăsi pe site-ul programului [StopCyberbullying.org](http://www.stopbullying.org) creat de organizația Wired Safety, <http://www.stopbullying.gov/laws/california.html> în vederea informării publicului larg despre identificarea actelor de cyberbullying, precum și despre metodele de prevenire a acestora, la nivelul fiecărui stat din SUA, prin intermediul unei hărți interactive.

De asemenea, la nivelul SUA, există alte site-uri specializate, precum:

- [Common Sense Media](#), care oferă informații despre ce înseamnă fenomenul de cyberbullying și, totodată, sfaturi părinților despre modul în care să acționeze pentru a preveni sau a diminua efectele actelor de hărțuire electronică suferite de copiii acestora.
- [ConnectSafely.org](#) oferă sfaturi atât copiilor și adolescenților, cât și părinților acestora despre modalitatea de a preveni și stopa cyberbullying-ul.
- [IKeepSafe.org](#) furnizează atât informații utile, cât și instrumente/aplicații destinate părinților și dezvoltate pentru a asigura siguranța copiilor acestora. (Ex: BEaPRO™ Parent app – care îi învață pe părinți cum să acționeze în diverse situații)
- [National Crime Prevention Council](#) oferă sfaturi despre cum părinții pot juca un rol decisiv în prevenirea și stoparea cyberbullying-ului.
- [Symantec](#) care oferă părinților informații despre cyberbullying, cu precădere în format video, acoperind o arie largă de aspecte ce derivă din subiectul hărțuirii online.

❖ *New York*

După cum am observat în Tabelul 3, la nivelul statului New York hărțuirea în mediul online este inclusă în legile formulate împotriva hărțuirii. Totodată, școlile din cadrul acestui stat sunt obligate, prin lege, să aibă și o politică orientată asupra cyberbullying-ului, fie că acesta este săvârșit de elevi în interiorul sau în afara instituției de învățământ.

Statul New York le cere tuturor școlilor publice și finanțate de stat să colaboreze prin intermediul unei politici anti-hărțuire, care să interzică acest comportament dăunător ("bullying and harassment"), inclusiv actele de tip "hate crimes". Școlile din fiecare cartier își stabilesc propria politică, ce trebuie să cuprindă cel puțin prevederi pentru identificarea, reclamarea, investigarea și rezolvarea unui presupus act de hărțuire (incluzând o declarație, prin care sunt menționați angajații din cadrul școlii, responsabili cu gestionarea acestei situații) conform Legii educaționale N.Y. Con. Laws Ann. § 12.

Sanctiunile aplicate sunt în funcție de gravitatea actelor de hărțuire: de exemplu, dacă acestea sunt intenționate în a deranja victima, dar nu o supun unui pericol real, atunci vinovatul este acuzat de hărțuire de gradul II (second degree harassment), conform Legii §240.26. În acest caz, sancțiunea constă doar în amenzi. În schimb, dacă actele de hărțuire sunt menite să pună victima în pericol concret de agresiune fizică și psihică (class B misdemeanor – ilegalitate de clasă B), atunci vinovatul va fi acuzat de hărțuire de gradul I și pedepsit penal, conform Legii §240.25. Sancțiunea, în acest caz, poate fi: amendă, ce variază până la 500 de dolari, închisoare până la trei luni sau ambele, în funcție de gravitatea faptei. De asemenea, sub incidența anumitor factori, se poate ajunge la hărțuire agravată, reglementată conform Legilor § 240.30 & 240.31. Un exemplu des întâlnit este așa numita "crime hate", care are loc atunci când hărțuitorul comite un act abuziv, determinat de convingerile și precepțiile proprii, referitoare la rasa, sexul, religia, orientarea sexuală etc. ale victimei. Hărțuirea agravată este, la rândul ei, clasificată în două categorii majore: de gradul I, respectiv de gradul II. Cea de-a doua categorie se înscrie în sfera infracțiunilor de clasă A (class A misdemeanor), iar sancțiunea corespunzătoare, în acest caz, constă în amenzi de până la 1000 de dolari, închisoare până la un an sau ambele. Hărțuirea agravată de gradul I este catalogată drept crimă de clasă E (class E felony) și pedepsită prin amendă de până la 5000 de dolari, cel mult 4 ani de închisoare sau ambele. Astfel, consecințele cyberbullying-ului depind, în mare parte, de circumstanțele în care acest fenomen se manifestă. Uneori, un act de cyberbullying "minor" este soluționat doar prin aplicarea politicii școlii, dar cele mai multe cazuri grave ajung adesea în instanță penală. De asemenea, o victimă poate apela la un proces civil, înaintat hărțuitorului, prin care poate cere despăgubiri materiale, de exemplu o sumă de bani care să acopere costul terapiei, necesară pentru recuperarea emoțională după trauma suferită. Mai multe detalii despre legile aplicate în statul New York referitoare la problema hărțuirii tradiționale și online, pot fi accesate [aici](#).

❖ *Washington*

Ca și în cazul statului New York, legile referitoare la hărțuire existente în statul Washington acoperă și actele de cyberbullying. Astfel de infracțiuni pot fi pedepsite pe baza politicii școlii sau, uneori, pe baza legilor penale.

La nivelul statului Washington, categoriile de cyberbullying sunt bine definite, iar în sfera actelor de hărțuire electronică cu statut penal se înscriu:

➤ Hărțuirea telefonică, definită conform Codului revizuit al statului Washington RCW 9.61.230

➤ Cyberstalking, care presupune acte abuzive ce depășesc utilizarea telefonului, și care de regulă se realizează prin intermediul emailului, rețelelor de socializare etc. Această categorie este definită de Codului revizuit al statului Washington RCW 9.61.260.

Cele două tipuri de cyberbullying sunt considerate ilegalități de importanță minoră și presupun o amendă de până la 5000 de dolari, închisoare până la un an sau ambele. Totuși, ele pot fi catalogate drept crime de gradul C, în cazul în care hărțuitorul a fost condamnat în trecut pentru un astfel de comportament față de victimă sau de familia acesteia și încalcă un ordin de protecție a victimei sau o amenință cu moartea sau altele asemănătoare. Penalitățile pentru un act de categorie C constă într-o amendă de până la 10000 de dolari, cinci ani de închisoare sau ambele.

➤ Hărțuirea cu rea-voință este o acuzație penală care cuprinde comportamentul de tip hate-crime, despre care am discutat și în cadrul analizei statului New-York. Este inclusă în categoria crimei de gradul C, conform Codului Revizuit al statului Washington RCW 9A.36.080.

➤ Stalking (urmărire), atunci când hărțuire are caracter repetitiv și presupune intimidarea victimei. Aceasta este o infracțiune de importanță mai mică, dar poate deveni o crimă de clasă B, în anumite circumstanțe, ca de exemplu, atunci când vinovatul are antecedente, conform RCW 9A.46.110. În acest caz, sancțiunea constă într-o amendă de până la 20000 de dolari, până la 10 ani de închisoare sau ambele.

Precum marea majoritate a statelor federale americane, și statul Washington obligă școlile să stabilească politici, pentru a preveni și combate efectele hărțuirii tradiționale și celei din mediul online și să le pună totodată la dispoziția angajaților, elevilor, părinților sau altor persoane implicate în activitățile școlare, conform RCW 28A.300.285. Totodată, există legea RCW 28A.600.480, care face referiri la persoanele ce raportează actele de hărțuire. De asemenea, există posibilitatea ca un caz de cyberbullying să fie disputat în instanță civilă, în aceleași circumstanțe menționate și în cadrul analizei statului New York. Mai multe detalii despre legile aplicate în Washington, în privința fenomenului de cyberbullying pot fi accesate aici.

Ca o concluzie a celor prezentate anterior, referitoare la reglementarea actelor de cyberbullying din SUA, putem menționa faptul că multe state privesc acest fenomen ca un pericol social, pentru care se aplică pedeapsă penală. De asemenea, americanii au legi bine definite pentru hărțuire, în toate formele ei de manifestare, inclusiv cyberbullying, care este extrem de condamnat la ora actuală în SUA. Școlile joacă un rol foarte important în prevenirea și stoparea acestui fenomen nociv, prin intermediul politicilor formulate. Totodată, există numeroase site-uri specializate, ce oferă informații și sfaturi utile publicului larg despre cyberbullying. Deși multe cazuri nu sfârșesc prin arestarea vinovatului, este important să menționăm, că în multe state poți face închisoare din cauza acestui tip de comportament, vârsta de la care o persoană poate răspunde penal, fiind stabilită de fiecare stat în parte. (și variază între 7 ani (North Carolina) și 10 ani (Wisconsin), însă pentru 33 de state nu există o vârstă minimă pentru răspundere penală, pentru acestea luându-se în considerare vârsta de 7 ani, conform dreptului comun.) Un exemplu în acest sens, este cazul unui băiat de 12 ani²¹, din statul american Arkansas, care a adresat unor colegi comentarii rasiste, homofobice și violente pe rețeaua de socializare Twitter. El a fost pedepsit cu o amendă de 500 de dolari și a fost reținut pentru 90 de zile.

²¹ <http://www.askthejudge.info/tweeting-leads-to-arrest-of-12-year-old/>

5. MODALITĂȚI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE A MĂSURILOR EXISTENTE ÎMPOTRIVA CYBERBULLYING-ULUI LA NIVELUL ROMÂNIEI

Cele prezentate până în acest moment au subliniat faptul că în România fenomenul de cyberbullying este frecvent întâlnit, țara noastră poziționându-se pe primul loc în topul statele europene privind rata de manifestare a actelor de cyberbullying. Din păcate, la nivelul României nu există o legislație specifică, care să permită monitorizarea acestui fenomen periculos. Pe de altă parte, statisticile îngrijorătoare și gravitatea actelor de cyberbullying, înregistrate la nivelul Statelor Unite ale Americii, au determinat autoritățile să ia măsuri legale pentru reglementarea acestui fenomen, concretizate prin adoptarea unor legi specifice.

Urmând modelul american, un prim pas important în combaterea hărțuirii în mediul online în România, este formularea unui articol de lege, care să prevadă cyberbullying-ul ca infracțiune, întrucât prezintă pericol social și trebuie sancționat penal. În definiția legii, este necesară utilizarea termenului englezesc, deoarece acesta se referă la hărțuire în toate formele ei, comise prin intermediul mijloacelor electronice, noțiunea neavând un echivalent în limba română.

Formularea legii presupune în primul rând definirea condițiilor și împrejurărilor în care legea se aplică, urmată de de conduita ce trebuie respectată și de sancțiunea ce se aplică în caz contrar.

(1) Fapta celui care, fără drept sau un interes legitim, utilizează tehnologia informației și a comunicațiilor ce include, dar nu se limitează la: mesageria instant, e-mailul, SMS-urile, rețelele de socializare, blogurile și site-urile web, pentru a săvârși acțiuni ce includ dar nu se limitează la: urmărirea și supravegherea unei persoane, dezvăluirea de informații personale, emiterea de declarații publice speculative cu caracter denigrant, excluderea nejustificată din grupuri sau activități online, postarea de mesaje, poze sau clipuri video ce pot afecta integritatea psihică a individului și folosirea acestor ca mijloc de șantaj, instigarea la acțiuni agresive, sabotarea paginilor personale de pe site-urile de socializare, crearea de profiluri false, distribuirea de materiale pornografice minorilor și alte acțiuni de natură să producă victimei o stare de intimidare, de anxietate, temere sau chiar punerea vieții acesteia în pericol, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 10 ani, amendă între 100 și 20000 de lei sau ambele.

(2) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Legea propusă poate fi inclusă în capitolul 6 al Noului Cod Penal – Infracțiuni contra libertății persoanei. Desigur, articolul de lege prezentat anterior este doar un preambul al unei măsuri legale complexe, cu privire la problema cyberbullying-ului. În acest sens, trebuie stabilite exact sancțiuni în funcție de gravitatea actelor săvârșite, corelate cu vârsta și integritatea psihică a părților implicate. De asemenea, urmând același model american, se poate realiza o petiție, al cărei obiectiv final va fi adoptarea unui astfel de legi împotriva cyberbullying-ului.

De asemenea, am observat în cadrul studiului de caz corespunzător Statelor Unite ale Americii, că eforturile autorităților de a stopa hărțuirea în mediul online sunt susținute de instituțiile de învățământ, prin intermediul politicilor anti-cyberbullying. Chiar dacă este considerat a fi un fenomen de rebeliune, frustrări, tachinări și agasări, specific vârstei de adolescență, consecințele pot fi extrem de grave pe termen lung și de aceea este necesară implicarea școlilor prin elaborarea unui plan de prevenire și combatere a cyberbullying-ului, care să includă:

- Determinarea stadiului actual al acestui fenomen în cadrul școlii prin sondaje și interviuri în rândul elevilor
- Informarea elevilor despre conținutul și efectele cyberbullying-ului, precum și despre politica școlii orientată spre combaterea acestui fenomen și sancțiunile disciplinare aplicate în cazul nerespectării regulamentului
- Impunerea de reguli stricte privind utilizarea internetului, computerelor, telefoanelor mobile și a altor dispozitive electronice în cadrul școlii
- Filtrarea conținutului online în rețeaua de calculatoare a școlii prin care să se blocheze anumite site-uri și programe
- Acordarea de suport emoțional și protecție victimelor, precum și promovarea unei atitudini responsabile în rândul elevilor, privind informarea cadrelor didactice atunci când sunt martori la fapte de cyberbullying
- Organizarea de dezbateri și discuții libere ce implică atât copiii cât și părinți, dar și autoritățile locale

Am observat, de asemenea, că la nivelul Statelor Unite ale Americii există numeroase site-uri dedicate informării publicului larg despre fenomenul de cyberbullying, oferind în același timp sfaturi părinților, dar și victimelor despre cum să reacționeze în astfel de situații, inclusiv prezentarea măsurilor legislative pe care le pot folosi împotriva agresorilor (de exemplu, ConnectSafely.org, IKeepSafe.org, Symantec etc.). Mai mult, UE a realizat o campanie #DeleteCyberbullying²², prin care a lansat o aplicație, al cărei obiectiv este să răspundă întrebărilor tinerilor, profesorilor și părinților legate de acest fenomen, prin intermediul unui chestionar interactiv, care să le testeze cunoștințele. În plus, aplicația permite adolescenților să completeze chestionare de autoevaluare, care redirecționează victimele către liniile telefonice de ajutor din propria țară. La nivelul României însă sunt foarte puține inițiative de acest gen, cea mai cunoscută fiind organizația „Salvați Copiii”, care au realizat un helpline în acest scop. Propunem în acest sens sporirea numărului de campanii de informare și ajutor, adresate atât copiilor, cât și părinților, realizate prin colaborarea organizațiilor non-profit cu autoritățile locale.

CONCLUZII

În contextul societății actuale, puternic informatizate, cyberbullying-ul a devenit un fenomen larg răspândit și cu un impact major asupra integrității psihice și fizice a victimelor, care sunt cu precădere copii sau adolescenți.

În ceea ce privește manifestarea fenomenului în România, în pofida statisticilor îngrijorătoare, statul român nu are în acest moment un cadru legal specific pe cyberbullying, însă legislația care se aplică în astfel de cazuri este cea care se pliază, în funcție de caz, pe articolele de lege existente fie în codul penal, fie în codul civil.

Pe de altă parte, la nivelul SUA, consecințele acestui fenomen au fost conștientizate, fiind luate măsuri atât de natură legislativă cât și socială. Astfel putem îmbunătăți măsurile adoptate împotriva cyberbullying-ului, în România, pornind de la modelul american. În acest sens, propunem un articol de lege care vizează cyberbullying-ul ca infracțiune, stabilirea unor politici bine definite ale școlilor referitoare la această problemă și implicarea autorităților în colaborare cu organizațiile în procesul de informare a publicului larg despre acest fenomen.

²² <http://deletecyberbullying.eu/>

Pe lângă toate acestea, un rol foarte important în prevenirea cyberbullying-ului îl au părinții, întrucât aceștia pot limita accesul copiilor în mediul online și desigur, pot influența comportamentul acestora în relațiile cu cei din jur.

Cyberbullying-ul nu este o problemă de ignorat, ci, dimpotrivă, trebuie să învățăm să ne apărăm de astfel de pericole, mai ales în contextul în care utilizarea internetului a devenit o rutină. Nu trebuie să rămânem pasivi în fața acestui fenomen, aparent inofensiv, întrucât consecințele sunt mult mai grave și doar prin implicarea părinților, școlilor, autorităților și organizațiilor de profil, putem lupta împotriva cyberbullying-ului. Desigur, un cadru legislativ riguros, alături de alte măsuri sociale nu vor conduce la eliminarea completă a cyberbullying-ului, dar cu siguranță, în timp, va determina o ameliorare a acestui fenomen specific societății informaționale.

BIBLIOGRAFIE

- Brain, T. (2009) *Correlates of peer victimization and achievement: An explanatory model*
- Harasymiw, T. (2013) *Cyberbullying and the Law*, The Rosen Publishing Group, Inc.
- Livingstone, S., Haddon, L. (2009) *Kids Online: Opportunities and risks for children*, The Policy Press
- McQuuade, S., Colt, J. (2013) *Cyber Bullying: A Reference Handbook*, Abc-Clio Incorporated
- Velicu, A. (2014) "Bullying-ul online și offline: victime versus agresori", *Revista Română de Sociologie*, nr. 1-2, p. 19–36
- <http://www.stopbullying.gov/>
- <http://www.zf.ro/zf-consultanta/implicatiile-legale-ale-amenintarilor-si-injuriilor-pe-retelele-de-socializare-si-in-mediul-online-12902655>
- <http://nobullying.com/cyber-bullying-in-america/>
- <http://cyberbullying.org/>
- <http://www.criminaldefenselawyer.com/resources/cyberbullying-laws-california.htm>
- <http://www.criminaldefenselawyer.com/resources/cyberbullying-laws-washington.htm>
- <http://www.criminaldefenselawyer.com/resources/cyberbullying-laws-new-york.htm>
- <http://nobullying.com/six-unforgettable-cyber-bullying-cases/>
- <http://www.desprecopii.com/info-id-16379-nm-Hartuirea-virtuala-a-copilului-o-problema-contemporana-de-parenting.htm>
- http://www.west-info.eu/romania-concerns-over-sexual-cyberbullying/p00010010_comunicat-de-presa-ziua-sigurantei-pe-internet-2015/
- <http://www.kaspersky.com/safe-kids>
- <http://sigur.info/>